

List izhaja vsak petek

in velja s poštnino vred in v Gorici domu poslan: za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 sold., za četrt leta 80 sold.— Za ude nar. - polit. društva „GORICA“ je cena določena, kakor za druge naročnike. Posamezni listi se prodajajo po 6 sold. v tiskarni.

GLAS

Naročnina in dopisi

naj se blagovoljno pošiljajo opravištvu v nunskih ulicah v tiskarno Karol Mailing-ovo. Vse pošiljatve naj se frankujejo. Rokopisi se ne vračajo. Oznanila se sprejemajo. Plača se za navadno vrstico, če se naznanilo samo enkrat natisne, 8 sold., če dvakrat, 12 sold., če trikrat, 15 soldov.

Kedo so dediči evropske Turčije?

Toliko so politiki in diplomati evropskih držav vendar sprevideli, da tako, kakor je bilo do sedaj v Turčiji, ne sme in ne more daleč več biti. Do današnjih dni so evropske vlade, ena druge nevošljive, vzdrževale Turčijo v njenem stanu. Turčiji so sicer zapovedovale, naj vpelje novejšim časom primerno vlado, naj s kristjani človeško ravna; ali ta, dasi je vse obljubavala, se je malo zmenila za pravične tirjatve, nadaljevala je kakor pred besno, kruto tlačenje kristjanov. Turčin davi kristjana, kakor se mu poljubi, pije mu mozeg in kri, zanj ni nobene postave. Kristjanom ni ostala druga pomoč, kakor obupno za orožje prijete ter se silo otresti se poganskega robstva. Upor v Hercegovini in v Bosniji je predramil evropske vlade in je silno vznemiril. Nobena ne upa se, predlagati, da bi se Turčinu na pomoč prišlo.

Le pruskemu listu v Avstriji „Neue freie (?) Presse“ so se možgani zmešali, da kliče zemljo in nebo, hočemo reči, Bismarcka, na pomoč proti upornikom. S takimi ljudmi spustiti se v razgovor, bi bilo škoda za vsako besedo. Dobila je že tudi odgovor, kakor ji gre, namreč, da jej gre le za cvenk. Dovolj, vlade spoznavajo, kar bi bile imele že davno, da Turk ostane Turk ter da turška država mora prej ali pozneje razpasti. Zdaj le lomijo si glavo, komu bi imele pripasti turške dežele v Evropi.

Kedor ima še zdrav razum, mora koj reči, da one dežele tičejo onim, ki so jih v lasti imeli pred, da se jih je Turk siloma polastil. Vse dežele, koje ima zdaj Turek v svojih rokah, Hercegovino, Bosnijo,

Albania itd., pridobil si je le s kruto silo in drži jih v svojih železnih verigah že stoletja le z mečem in ognjem. Ako se upornikom posreči znebiti se turških zločinov, je naravno, da stopijo prejšni gospodarji in lastniki v svoje starodavne pravice. Krivica, če trpi tudi skozi stoletja, nikdar ne postane pravica. Turek nima tedaj nobene pravice do onih dežel in če razpade turško cesarstvo v Evropi, postanejo njegove dežele samostojne, kakor so bile pred. Kristjani onih dežel so se branili s čudovitim junaštvom turškega jarma in bili bi gotovo ohranili svojo samostojnost, ako bi jih bile tedajne kristjanske države v Evropi zdatno in odkritosrčno podperale. To se pa ni zgodilo. Temveč kristjanske države so se svojo needinostjo in sebičnostjo zakrivile, da zdaj Turek gospodari v onih od narave tako obdarovanih, po turški malopridnosti pa zapuščenih deželah. Največ so pa zakrivili Madjari, ki se zdaj ne sramujejo Bosnijo in Hercegovino tirjati za sedanje madjarsko kraljestvo. Da bi ju že tirjali za avstrijsko cesarstvo, ki je v preteklih stoletjih toliko za one kristjane žrtvovalo, bilo bi to naravno. Ali da ju tirjajo zase in ne za Avstrijo, to moramo pripisati le madjarski oholosti in grabljivosti. Že pred da so Turki v slovanske dežele unkraj Donave prilomastili, so Madjari skušali se silo tamkej ugnjezditi se. Z vednimi napadi so zakrivili, da takrat samostojne države unkraj Donave niso zamogle z vso močjo v bran se postaviti turški sili.

Še več. Madjarski poglavarji so deloma s Turkom v zvezo stopili, da bi tudi za-se kaj ugrabili. To je bilo vzrok, da so Turki tudi madjarsko kraljestvo posedli. Madjari so sami krivi, da je skozi poldrugo

stoletje polumesec vihral nad kraljevim dvorom v Budimu (Ofen-u). Madjari so krivi, da je Turčin med tem časom lomastil po avstrijskih kronovinah takraj Litave. In zdaj tirjajo za-se Hercegovino, nanašaje se, da so jo Madjari za nekoliko let bili siloma ugrabili! — Hercegovinci, celo Bosnjaki so res nekdanj v avstrijskem cesarju gledali svojega rešitelja in gotovo bi te simpatije še dandanašnji do Avstrije gojili, ko bi avstrijska vlada lastne Slované na zid ne pritiskala. Do Madjarov pa podonavski Slovani takih simpatij nikdar niso imeli.

Še manj pa zamorejo podonavski Slovani kakšno sočutje imeti do današnjega madjarskega kraljestva, kjer Madjari Slované še huje pritiskajo kakor takraj Litave. To pod turškim jarmom zdihajoči Slovani dobro vedo in zato jih nikakor ne mika, kri prelivati v večo čast in mogočnost preoholih Madjarov.

Žalibog, da nimajo sočutja tudi do novo-erne Avstrije ne, in to vsled naše proti-slovanske vlade. Ako se sedanja avstrijska vlada nadeja sočutja Hercegovincev in Bosnjakov, goljfa se močno. Avstriji bi bilo glede Dalmacije silno želeto, da si pridobi Hercegovino, in ko bi Avstrija svoj poklic razumela, bi to tudi ne bilo težko. Če Avstrija zna si sopet pridobiti simpatije podonavskih Slovanov, bodo ti o svojem času, osvobodjeni turške sužnosti, sami od sebe pribežali pod močno in pravično pokroviteljstvo, ne lažnjivega ustavoverstva, ampak slavne avstrijske dinastije. Do tega pa ostanejo samostojni in evropske vlade nimajo nobene pravice, svojevoljno in samovlastno razpolagati ž njimi.

LISTEK.

VILENICA.

[Pis. Rafael Skalovljč]

„Stopil bom na stene kraške.“
Fr. Cegnar.

Na Petrovo je v prejšnjih letih prihajalo veliko gospode iz bližnjega Trsta, marsiktera krasna kočija je pridrketala v Lokev; oni dan je bila odprta i lepo razsvitljena „Vilenica“, glasovita lokovska jama: „la grotta di Corgnale“. Lokev, italijanski Corgnale, je starodavna naselbina slovenska na Krasu. V trinajstem stoletju je imel Lokev v last red templarjev, pa najbrže le malo časa, kajti ta red je bil uže l. 1314. zatert, i posestva so potem prevzeli veči del vitezi iz reda Janezovega (Johaniti). Glavni praznik templarjev i Janezov je bil „Kres“ ali dan sv. Ivana Krstnika. Zato menda je po Krasu, kjer je Janezov red še druge naselbine imel: Dutovlje, Komen, Repentabor, o sv. Ivanu veliko

kresov; po Istri so na Petrovem. O sv. Ivanu „kres“ netiti pa je še ostanek staroslovanskega bogočastja — na čast solnčnemu bogu Svantevidu kar je po vsem Slovenskem v navadi. Oni hrib, ki se vzdiguje nad Bazovico, imenovan od Italijanov „Monte Cocus“, Bazovčanov „Maček“, se imenuje na strani, ki gleda proti Lokvi; „Ožeg“, ker so tam nekdanj o turških vojskah velike krese žgali, a še današnji čas kažejo podmol, v katerem so shranjevali slamo i drva za kres. Celo gorovje pa, ki se razteza naprej nad Gročano, Vrhpoljem proti Rodiku do Kozine, je bil menda od Rimljanov zvan „Carusadius mons“ kajti imena: Gročana (iz Goručana?) in hrib Karčelj imata neko sorodnost s tem imenom. Ne moremo torej pritrditi mnenju preiskovalcev ki pravijo, da „Carusadius mons“ (Ptolem. 1. 3.) je „Kras“, kajti Kras nij hrib, ampak cela dežela, a Ptolemej pravi določno „mons“ hrib.

Samo nasproti Karčelju pri Rodiku je hrib „Kras“, kteremu tija proti Kačičem pravijo tudi

„Babna gora“. Ondi po dolini med Karčeljem in Krasom je šla stara cesta iz Divače v Istro. Pa o tem bomo drugikrat še kaj spregovorili, danes pa idimo v Lokev, in od tam v Vilenico.

„Lokovci, Preložci so hudi tatje,

So Micko zaprli ne dajo do nje!“

Tako smo nekdanj otroci se rugali Lokovcem, ker so Vilenico zaprli, i kedor jo hoče videti, mora najpred ključ preskrbeti, kterega najdemo pri občespoštovanem i jako uljudnem g. Muhi, velikem posestniku i gostilničarju v Lokvi. Ta gospod je v prejšnjih letih na Petrovem večkrat gostil gospodo, ki je obiskovala Vilenico, pa ker je imel velike stroške i zgubo, je to uže nekaj let opustil. Med letom pa še vedno prihajajo radovedni od vseh krajev i narodov. Italijani, Nemci, Angleži, Rusi, da občudujejo „divje romantično“ Vilenico. A mi domači? Mnogim ta glasovita jama še po imenu ni znana. Za domače znamenitost se res premalo brigamo, i mnogi bi menda priznali, da zemljepisne razmere

DOPISI.

V Gorici, 25. avg. — Marsikter učence ali učenka, pa tudi marsikter učitelj in učiteljca je danes zdihnil: Čast Bogu! Pač res, čast Bogu, tudi meščanske šole so danes leto končale.

Stara navada šolsko leto slovesno končati in pridno mladence in deklice z malimi darili obdarovati, je vendar lepa in tudi za odgojo in izrejo mladine dobrodejna. Zanimivo je pri tej priložnosti opazovati vesele in zadovoljne, žalostne in togotne obraze.

Da so taka mala darila dobrodejna, je obče pripoznano, pa nekteri pravijo, da za take reči denarja ni; pa to ni nič novega, ako denarja manjka, nekaj novega sem pa vendar zapazil, kar želim objaviti, da zvem od merodajne strani (če mogoče), zakaj so v Napredku ali Progresso delle fanciulle deklice po abecednem redu stavljene? No — bo kedo rekel, zaradi tega, da se učiteljce zamere oganejo. Zna biti? Pa kako je to, da so tudi obdarovane po abecednem redu? Je to naključba ali nalašč? Naključba ni, ker šolski zapisniki (katalogi) in izvestja deklic drugače kažejo. Če se objavlja Napredek učenk, bi se vendar moral na podlagi kataloga napraviti. To se pa ni zgodilo. Jaz sem imel priložnost videti katalog in šolska izvestja ter zapazil na priliko, da deklica, ktera je komaj zaslužila pet a biti, je bila prva in nasproti, prva komaj 4.

G. voditeljica te šole bi to lahko pojasnila. Ali zna biti, da pedagogična pravila kaj takega nasvetujejo ali velevajo? Kdor to nalogo reši dobi
Contra.

V Gorici 24. avg. — Njsem mislil, da bodo moje „Čenče“ tako imenitne, da se bodo časniki za nje zmenili, kakor slišim, da se v „Novicah“ o njih govori. Pravim: Slišim — ker časnike kaj malo prebiram, in po navadi le o priložnosti pozvedam, kar se v njih piše, govori ali „čenča“. Da bi vsi tako malo za prebiranje časnikov marali, kakor jaz, v kratkem bi se število časnikov zmanjšalo. — Tedaj, kakor sem rekel, dober prijatelj mi je o priložnosti semnja sv. Jerneja, ko je v Gorico prišel, prvič pohvalno govoril o mojih „Čenčah“, potem pa pristavil, da me je zastran „Cenč“ nekdo v

Novicah kritiziral, kdo drugi, morda moj kritikar sam, bi rekel kritikoval — unusquisque abundet in suo sensu! —); gotovo si je mislil, da mi pride ta njegova kritika pred oči; a ni mi prišla, ker to celo leto Novic še pogledal nisem. Toda naj nobeden ne misli, da Novice zaničujem, Bog me varuj tega! le samo to je, kakor sem ravno rekel, da ne maram veliko za prebiranje časnikov, ker imam družega branja dovolj.

In še celo zdaj, ko sem zvedel za to kritiko, me ne mika veliko, je prebirati. To bi bilo kaj, vse naše slovenske časnike prebirati! Še naš „Glas“ mi je predolg, kaj še le Novice in drugi listi? Tedaj, kedar slišim, da me kdo prerešetuje, ali da bolje rečem, moje „Čenče“, ali kaj družega, kar sem tu ali tam spisal in na svetlo dal, mislim sam pri sebi: Naj mlati po meni, kdor koli hoče, samo da ni mene zraven! Saj vem, da moji spisi mnogim dopadajo, drugim ne, eni me tedaj hvalijo, drugi grajajo. Jaz pa ne morem skoraj drugače pisati, kakor tako, kakor mi je prirojeno. Vsak tič poje po svoje, in vsaka žival ima svoj lastni glas. Osel le riga, pes laja, mačka mijavka, vol muka. Če pri tem, da po svoje pišem in „čenčam“, koga dregnem (kar se pa ne godi s hudobno voljo), tako da ga zasrbi, pa naj se počesa.

Menda mislijo tudi drugod nekteri p. n. gospodje, da berem vse, kar koli donese ta ali oni slovenski list. Tako n. pr. je bilo na mene v Zgodnji Danici, ako se ne motim, še meseca junija neko vprašanje očitno stavljeno, za ktero sem še le en mesec pozneje zvedel, in odgovor v Danico poslal.

Da bi pač gospoda, ki ima kaj meni naznaniti, ali me vprašati, ali tudi le kritiko izreči nad mojimi „čenčami“, vsaj tudi reč tako naredila, da stvar o pravem času zvem. Sam nimam vsih listov; moja opravila so taka, da bralnic ali čitalnic ne obiskujem, sicer tudi malo se svetom občujem; tedaj morem le težko zvedeti, kaj se o meni in mojih spisih sodi in govori. Pa me tudi v resnici malo briga. Št. K.

Iz goriške okolice, 18. avg. — Sabot, župnik pri sv. Roku ob Sotli piše dne 21. julija

ein Steinmeer“ (Kras je puščava, kamnito morje), vendar puščava ima svoje lepe „oaze“ in morje svoje „otoke“, tako jih ima tudi kamniti Kras. Ali kje je na svetu kaka druga dežela, ki bi imela take krasne jame, kakor jih je veliko na votlem Krasu? Da! med drugimi dragocenimi darovi, ktere je avstrijska pomorska ekspedicija vzhodnej Aziji l. 1868. podarila cesarjema Kinežkemu in Japanežkemu, je tudi opisovanje kraških jam: „Die Adelsberger Grotte von Dr. A. Schmidt 2 Bde mit Atlas“. Glej no! kako nasprotje, kakor je Slovenec Dr. C... rekel, da bolje pozna Japan kot Slovenijo, bo nemara tudi kak Kinez ali Japanec, ako se nemški nauči i čita omenjeno knjigo, bolje poznal kraške jame, nego mi domačini. Nemški jezik pa in nemška kultura se mora širiti po celem svetu, samo mi trdoglavi Slovenci se je branimo, zato ostanemo tepci. Zur Ordnung! zur Ordnung! bi žvenketal zvonec predsednikov, da kaj tacega v parlamentarnem zboru govorim. Tedaj: zur Ordnung! k Vilenici se vrnimo.

(Dalje).

v 30. listu Zg. Danice, da opozorjen od solnograškega cerk. lista je iz svojih starih listov uže preštempljane marke izrezal, ter je poslal gosp. Frančišku Bruckner-u in Wien, VI. Mariabilf, Müllergasse N. 46, III. Stock, Thüre 14, za odkupovanje v zavrženje odmenjenih otrok. Na to je dobil pismo od g. Brückner-a, ki ga za Božjo voljo prosi, da naj pomore še nabirati takih mark; prav mu pridejo pisemske marke vsih vlad, posebno pa želi italijanskih i ogrskih stare sorte.

To na znanje onim č. bralcem „Glasa“, katerim je bilo to morda neznano; vsim pa je gotovo znano, da v Kini se nedolžni otroci pogostoma zametujejo. Bratovščina sv. detinstva Jezusovega pa v zavrženje odmenjene otroke odkupuje, je podučuje v sv. veri, ter odgojuje v koristne ude človeške družbe.

Denar ima doma več nego dosti potov, ravno zdaj tudi trkajo na naše bratovsko srce iz Hercegovine k nam pribežale sirote i udove; soldov tedaj ni, da bi je pošiljali v Kino; prekrižanih mark pa ima vsakdo več ali manj: s tem moremo pa brez vsake škode doma ubogim kinškim otrokom skazovati se čuteče človekoljube.

Kdorkoli to bereš, bodi konservativec ali kar hočeš, da imaš le za človeško gorje i blagor čuteče srce, boš mar mogel odreči tu naprošeno pomoč?

„Poberite ostale koščike, da konec ne vzamó“, je zaukazal naš Odrešenik svojim apostelnom. Pobirajmo tudi mi nam ostale koščike — preštempljane marke, i pošiljajmo je ali neposredno zgoraj omenjenemu gospodu, ali pa po uredništvu tega lista, da pomagamo rešiti zvržene otroke i je otmemo časnega i večnega pogina.

Iz goriške okolice, 23. avg. — Prijetni glasi o domačej slogi veselo odmevajo v vsakem domoljubnem srcu. Je pa tudi skrajni čas, da se zložimo, da se poravna domač prepír, ter se z združenimi močmi borimo za naš nesrečni narod, na katerega preže sovražniki od vseh strani. Domoljubi po deželi so pač uže davno siti zoprnega domačega prepíra. Izuzemši le malo oseb imamo na Goriškem po deželi uže itak mir. No! po mestih, ali prav za prav v mestu hočejo imeti bolj živahno življenje, ter si pogosto prijatelji med seboj napravljajo prepír, posebno radi Slovenci. Zadnja leta pozabili so na našega splošnega sovražnika, ter so si jeden v drugem iskali i delali nasprotnike. Po deželi se Glasovci kot Sočani jeze nad razdvojem, dobro vedo, da nas je vseh vkup komaj dosti zasloniti naš dragi narod. Hvala Bogu, da so tudi naši „liberalci“ v mestu to jeli čutiti. Zgodovina je uči, da nemoralnost je pogin narodov, zato hočejo boje tudi oni spoštovati vero naroda, ker ona je edina mati moralnosti. Ako to misel speljujem dalje, moram reči, da kdor narod res ljubi i pa spozna, da moralnost mu je steber, a nemoralnost pogin; ta mora tudi skrbeti za moralnost med narodom. Kdor narod ljubi le v cerkvi, bo tedaj le v cerkvi skrbel za moralnost tedaj i za vero; kdor pa narod ljubi povsod, bo tudi povsod, doma, v šoli, v cerkvi itd. skrbel za vero ter moralnost. Nauk iz tega je očividni, namreč, da ravno liberalec, kateri za cerkev veliko ne mara, ampak narod bolj ljubi zunaj cerkve, bi moral tudi zunaj cerkve, posebno za vero ter moralnost naroda skrbeti, ki mu ohranjuje čvrstost i značajnost.

Naši grand politikarji v Ljubljani pa pra-

ptujih dežel bolje poznajo, nego razmere lastne domačije, kakor mi je po pravici rekel učeni prof. Dr. Č... Dobil sem iz Dunaja pismo, v katerem me odlična osoba opomni, da je v Londonu l. 1836. izišla znamenita knjiga „o kraških jamah“, ki bi mi jo morda g. Dr. C..., ki govori izvrstno angleščino, lahko iztolmačil. Nu, grem k omenjenemu gospodu, ki me prav prijazno sprejme i mnoge stvari pové, ki je veliko potoval, nekaj let v Ameriki bival, v Rusiji, Indiji, v Kini in posebno v Japanu. Angležke knjige pa ni imel, i naposled mi reče: Prav dobro, le opišite Kras, pa jaz vam ne morem veliko v tem pomagati, kajti, dasiravno rojen Kranjec, moram priznati, da Japanežko deželo bolje poznam, nego svojo lastno domačijo.“ Jaz pa poslovivši se od g. prof. sem se spomnil besed uže davno molččega pesnika Fr. Cegnarja:

„Stopil bom na stene kraške

Z močno roko bom pograbil

Nagomilil sive skale“, itd.;

sam grem na Kras preiskovat znamenitosti, ter branit s perom čast našega razupitega Krasa. Naj le rečejo Nemci: „Der Karst ist eine Wüste,

vijo k našej slogi na Goriškem „to je prav želeti. Nam Slovanom ni treba nobenih notranjih bojev, narodnjaki i patrijoti bodimo, drugo pustimo na stran, vero i nevero“. Cudni politiki i patrijoti brez vere i nevere! Le pojdite v ljubljansko čitalnično dvorano plesat, spodej pa izpodbite stebre!

Pri nas, vsaj po deželi, spozna vsak pravi narodnjak, da za vero ter moralnost treba skrbeti, ako hočemo ohraniti zdrav i značajni narod, da se bo mogel i znal vsakej pretečej nevarnosti uspešno postaviti v bran. V tej nadi, da tudi naši mestni patrijoti to spoznavajo, nas veseli, da ravno tam se sklepa mir, kjer se je prej spočela nesloga. Ako so pa nekatere osebe, katerim je lastna trna draža, nego korist naroda, naj narod čez nje prestopi na dnevni red. Divjaki so bili, divjaki bodo. Naj oni poginejo, ne narod zavoljo njih!

Iz Kanala, 25. avg. (Letina, zvonovi, cerkvena slovesnost, ptujci v Kanali.)

Od začetka je letna dobro kazala, grozdja se je veliko zarodilo in upanje na obilno trgatvev je bilo veliko. Ker je pa preveč deževalo, se je na trtah bolezen prikazala in kmetovalec, ki je mislil, da bo z vinom svoje dolgove poplačal, vidi zdaj, da so mu vse nade splavale po Soči. Imeli bodemo tukaj nekaj cividina za domačo rabo, za prodaj pa malo. Sadje je tudi lepo cvetelo in to je letos kmetu največa tolažba, ker sadja je obilno. Posebno so češplje obilno obrodile, drevje je tako obloženo, da se je moralo podpirati, da se od prevelike teže ne polomi. Bog daj le veliko kupcev v našo dolino! Zavoljo prevelike mokrote je tudi korun, najnavadnejša hrana našega kmeta, slabo se sponesel, zaradi boleznih močno gnjuje.

15. t. m. smo imeli tukaj navadni shod (Vnebovzetje), bilo je veliko ljudstva in duhovnov iz cele kanalske fare in vreme ugodno. Letos je bilo pri tej svečanosti nekaj zanimivega. Že prej se je gojila misel, da se napravijo novi zvonovi. Tukajšno zvonjenje je prav slabo ubrano. Veliki zvon je sicer dober, srednji je počen, mali pa prav slabo poje. Pri vseh vikarnih cerkvah so si omislili vbrane zvonove, zakaj bi tedaj slavna fara zaostala. Cerkev je krasna, gotovo najlepša v celi soški dolini, ima obilno lepe in drage cerkvene priprave, le lepo ubrano zvonjenje ji manjka. Kmetu bo sicer težko kak goldinarček v ta namen darovati, bo pa tudi to težavo premagal, ker znano je, da so naši ljudje za Božjo čast posebno vneti. Častita duhovščina cele kanalske fare je ljudstvu v tem dala lep izgled, kajti že tisti dan je čez 200 gl. za nove zvonove obljubila. Tudi občinski zastop ni zaostal, imel je v nedeljo 25. t. m. sejo, pri kateri se je starešinstvo odločilo, naj se kolikor mogoče veliki zvonovi napravijo, in naj bi se po celi fari denar nabiral. Poseben odbor bo skrbel, da se ta misel uresniči. Mnenje nekaterih je, naj bi se novi zvonovi vlili pri g. Hilzerju v dunajskem novem mestu, kterege vsi slovenski časniki hvalijo, pa ne da bi se umetni videmski mojster preziral, ampak le zato, ker je zvonik zelo vozek in bi se zaradi tega brez umetnih jarmov, kakoršne g. Hilzer napravlja, težko velike zvonove napravilo.

18. t. m. je bila slovesna maša o priliki cesarjevega rojstnega dne, pri kateri so vsi c. k. uradniki bili nazoči. Po maši se je pela zahvalna pesem Te Deum in ob 2 popoldne bilo v gostilnici v gradu skupno kosilo. Napivalo se

je z navdušenostjo na zdravje presv. cesarja in njegove družine.

Letos imamo v Kanali obilno gostov. Prišle so namreč družine iz Trsta in Gorice, ki hočejo tukaj do zime ostati. Lepšega kraja si niso mogli izbrati, kajti povsod je znano, da je tukaj dober in zdrav zrak, krasno in milo podnebje, posebno pa lepa romantična lega. — Obžalujemo tukaj odhod vrlega uradnika g. Furlanija, ki nas je ta teden zapustil, in se podal v Gorico.

Ogled.

Avstrija. Nemški ustavoverci zborujejo zdaj v več krajih in svojim volilcem znane fraze lomijo. Delegacije se snidejo sredi septembra na Dunaji. — Na Češkem bodo zopet volitve v 31 okrajih namesto tistih poslancev, ki so zaradi neudeležbe svoje mandate zgubili. — V Gradcu je bil 24. t. m. P. Kolumban List pri konečni obravnavi nekrivega spoznan. Tožen je bil, da je kot vodnik procesije zakrivil, da se je ladija potopila in da je vtonilo 96 oseb. Ker duhovne že tako za vsako stvar odgovorne delajo, so tudi tu listi strašno udrihali po tem voditelju procesije kot puzročevalcu nesreče. Sodniki pa so resnično sodbo izrekli in liberalci prve vrste so hudo obdolženega klerikalca nekrivega spoznali. — Ogrski državni zborse odpre 28. t. m. in hrvaški zboruje že nekaj dni. Govori in piše se, da bo zbor kaj sklenil gledé Hercegovine in morda tudi gledé državno-pravnih vprašanj trojedine kraljevine.

Zunanje države. Francoska bo imela v kratkem tri katoliška vseučilišča. — Iz bojišča v Hercegovini podajamo tu glavna naznanila. V Sutorini je pobegnil turški poveljnik na avstrijska tla, kjer je bil on in vojaki razoroženi. Glavni napad pri Trebinji je izostal na miglej iz Cetinja, od kodar se poroča, da je 200 vstajnikov napadlo tri vasi, kjer so Turkom pobrali orožje in smodnik. Trdnjava Korito je padla vstajnikom v roke. V Srbiji vre. Novo ministerstvo pomeni vojska ali mir. — Turki silno hudo delajo s kristjani, kjer je dobé. Avstrija, Rusija in Prusija, katerim so se pridružile Francoska, Italija in Angleška, nameravajo neko konferencijo gledé Hercegovine, pri kateri naj bi bili tudi Hercegovinci zastopani.

Razne vesti.

— **Družba sv. Mohora.** Družbina tiskarnica je rešila svojo nalogo. Knjige so v natisu dovršene in prihodnji teden prične se razpošiljatev. Bukve se bodo razpošiljale letos po tej versti: najprej jih bo dobila kerška, potem ljubljanska, teržaška in razne škofije; za temi lavantinska škofija in nazadnje goriška nadškofija. Razpošiljatev je uravnana tako, da vsak ud svoje knjige prejme do vseh Svetih. Temu naznanilu naj dodamo pregled letošnje delavnosti družbe sv. Mohora: Lani je štela družba 449 dosmertnih in 23.631 letnih, tedaj vkup 24.080 udov; letos pa je naraslo število dosmertnih udov na 467 in letnih na 25.869 tako, da vseh udov je 25.339, 2256 družnikov je torej pristopilo letos na novo.

Izmed pozameznih škofij šteje: Goriška 64 dosmert., 2797 letnih, vkup 2861 udov.

Vkup je: 467 dosm., 25.869 letnih, vkup 26.336 udov. Družbeniki dobijo tudi letos šestero knjig za letni donesek enega goldinarja, ali prav 94 kr., ker 6 kr. mora družba plačati za koledarjev kolek. Vse knjige obsegajo 69 tiskarnih pol, šest pol več kot lani. Knjige so pa te-le: 1. „Molitvene bukve“ za brate in sestre bratovščine sv. Mohora. 26 pol. 2. „Življenje in smert Kristusova.“ Drugi del 2. snopič. 9 pol. 3. „Umni kmetovalec,“ splošni poduk za naše kmetovalce. 7 pol. 4. „Občna zgodovina.“ Drugi snopič obsega: Gerško in Makedonsko zgodovino do Rimljanov. 9 pol. 5. „Setev in žetev,“ povest za prosto ljudstvo. Večernic XXXIII. zvezek. 5 pol. 6. „Koledar“ za leto 1876. 13 pol. Družbini dohodki tega leta znašajo 29.029 gld. 84 kr. Stroški pa 28.960 gld. 86 kr. kaže se, da ostane gotovh 68 gld. 86 kr. katere se po sklepu družbinega odbora daruje za Janežičevo ustanovitev. Matici je letos priraslo 321 gld. dosmertnine in daril, tako da znaša sedaj 16.176 gld. 27 kr. Neimenovan dobrotnik je družbi daroval eno delnico banke Slovenije. Ob enem razglasimo:

Razpis družbinih daril za leto 1876. V podporo domačega slovstva in v omiko slovenskega naroda razpisuje družba sv. Mohora za prihodnje leto sledeča darila: a) Sto in štirideset gld. za štiri krajše izvirne povesti, vsaki po 35 gld., v obsegu blizo ½ tiskane pole, in b) Sto in štirideset gld. za štiri podučne spise raznega zapopadka, vsakemu po 35 gld., v obsegu ½ tiskane pole. Posebno ustrezajo didaktične pesmi-ce; životopisne, potopisne, naravoslovne itd. čertice in spisi nravno-šaljivega zapopadka. Rokopisi naj se pošljejo družbinemu tajniku vsaj do 1. novembra 1875 brez podpisanega imena, katero naj se priloži v zapečatenem listu. Prisojena darila se izplačajo na Vodnikov dan 2. februarja 1876. (Bes.)

— **Okrožnica.** Z okrožnico 18. januarja 1875 štev: 24 pozivljala je podpisana kupčijska in obrtniška zbornica gospode trgovce in obrtnike, da bi si prevideli nove mere in vage, ter da bi začeli rabiti jih uže v tekočem letu in da bi naznanili tudi kupno ceno blaga, kakoršna se bode ustanovila v primeri sedanje mere in vage. Ker je pa ostal brez vspeha ta poziv, ga podpisana zbornica ponavlja, ter povdarja še enkrat, kako je neobhodno potrebno, da se privadi občinstvo novovpeljanemu sistemu, ker le na ta način bode mogoče, da se v okom pride napakam in zmešnjavam, koje smo opazovali pri vpeljanju novega denara, in ki bojo še večji in množejši, če se naenkrat vpelje obligatorično izključljiva raba nove mere in vage kar se bo zgodilo s. 1 januarjem 1876. Preprirov in sumničenja gotovo ne bo manjkalo med občinstvom in prodajalci, kar bi pa zadnjim le v škodo bilo. Zategavoljo pa tirja njih lastna korist, da skušajo temu v okom priti skozi to, da uže sedaj ponudijo priliko občinstvu primirjavati kupovanje po enem in drugem sistemu. Od kupčijske in obrtniške zbornice v Gorici dne 16. avgusta 1875. Podpredsednik Andrej pl. Pauletig m. p.

— **Iz Št. Petra** se nam piše: V zadnjem Glasovem podlistku (list 34) omenja Št. K. Cusani-a Jožefa, ki je prvo polovico 18. stoletja na Goriškem živel, in, kakor Codelli (scrittore friulano-austriaci) piše, izdal svoj Catechismus slavonicus etc. Pa jaz sem še neko latinsko-

slovensko knjigo od tega moža dobil v Št. Petru, kamor jo je najbrže prinesel pokojni Bl. Bucik iz velike cerkve, kakor se bere na prvi strani. Ker nij še nihče o tej knjigi nič omenil, podajam tukaj njen naslov: Christianus moribundus sanctissimis sacramentis poenitentiae, viatici, et extremae unctionis rite provisus: sive aphorismi, exhortationes et soliloquia etc. ex variis auctoribus scholasticis, et ascetis, italis et latinis hanc materiam tractantibus, quiquid in eis utilioris reperibile est, excerpti etc. Collectore P. Josepho Cusani sacerdote curato. Venetiis MDCCXLIX. V osmerki 285 str.

Slovenskih je več kratkih ogovorov, potem izpraševanje vésti in nekatere molitve, vse drugo je latinsko. Slovenščina je slaba z nemškimi in italijanskimi besedami prenapolnjena, pravopis zmešan. Pisatelj rabi členek, piše na več krajih, kakor sovremenik Jarnej Bassar (bolje[?] morebiti: Pasar, der gürtler [Od glagola „basati“ znan priimek Basaj. Vr.] timo mojmo pisanje etc.

Vendar pa je ta knjiga, če za drugo ne, prvič vsaj zato zanimiva, ker ima veliko slovenskih pa italijanskih besedij in oblik, ki so le pri nas goriških slovincih domače, in drugič, ker se lahko prepričamo, če to knjigo prečitamo, da je Cusani, kljub svojim mnogobrojnim slovniškim napakam, vendar le slovenščino pridno gojil in skoro gotovo tudi druge, dasi takrat le redke slovenske knjige prebiral, kar mu daja vso čast in hvalo. Zanimive so posebno nekatere manje znane besede, kakor: žekno - vhod v pekel, jama pri peči; keha, globoke kehe, najbrže temne luknje v globocih brezdnih-eča; potem: himba, slobodnost, živjenje, mej za med, nigdar za nikedar, tija za tje, spričo - zaradi etc.

Ker uže o bornih spominih našega slovstva govorim, naj še nekaj omenim kar, imam na srcu.

Gotovo se še marsikje, posebno po farnih hišah nahajajo kake stare slovenske knjige, pa pozabljene so v prahu in črvi, miši in šeurki plešejo po njih. — Na gimnazijah se zadnji dve leti učenci nekoliko bavijo s slov. slovstvom in učitelj bi jim večkrat rad pokazal kako staro knjigo, o kateri je govoril, pa kaj, od kje, kako?

— *Zemljevid bojišča v Bosni in Ercegovini* je ravnokar na Dunaji na svetlo dal slavnoznan dr. J. P. Jordan in s tem ustregel željam vsacega Slovana, ki zdaj skrbno gleda v kraje, kjer kristijanski Jugoslovani kri prelivajo za osvobodjenje svoje iz Turškega jarma. Zemljevid, na močnem papirji, velikosti 22 do 27 palcev, obsega prav na drobno vse imenitniše kraje z gorami, rekami, jezeri itd. v Ercegovini in Bosni s sosednjimi majami Dalmacije, Vojaške granice, Srbije in Črnegore. Cena z navadnim tiskom je 20 krajc., z malanimi mejami v kartoniranem ličnem zavitku pa 25 kr. Imena krajev, gorá, rek itd. so napisana v slovanskem in nemškem jeziku. Kdor pošlje naročnino pod naslovom: „Herrn Dr. J. P. Jordan in Meidling bei Wien“, dobi zemljevid v odprtem kuvertu brezplačno.

— *Iz Zagreba* 23. avgusta, poročajo „Nov.“ — V 32. listu Vašega cenjenega lista sem čitateljem objavil, da se bode 7. in 8. septembra v Djakovu slovesno objajala spomenica na 25letno biskupovanje preuzvišenega Strossmajer-a; a danes Vam moram naznaniti, da nameravane

javne svečanosti ne bode in to zato ne, ker preuzvišeni gospod one slovesnosti sam ne želi. Naj Vam zato priobčim iz dotične okrožnice v „Glasniku Djakovačnem“, kako sam gosp. biskup objavlja, zakaj da noče sadaj javne svečanosti, rekši: „Jaz bi se bil rad željam mnogih bratov svojih udal; al obzir na slabo zdravje moje in pa na to, da nam se en del naroda našega v krvi in muki, v tugi in nadlogi nahaja, in da nam bratovska in krščanska ljubav naklada, da vdove in sirote, ki v naši kraljevini zavetja in podpore iščejo, po mogočnosti podpiramo, napotil me je, da hočem v tihoti in samotni svečanost to obaviti.“ — Mile te besede so nova priča, kako globoko je ranjeno po trpljenji naših bratov po Ercegovini in Bosni tudi srce neprecenljivega našega velikega biskupa Strossmajer-a.

— (*Za Hercegovinske sirote in vdove,*) ki v Avstriji pomoči iščejo, darujejo: K. K. 2 gl. — A. C. 1 gl. — A. J. 1. gl. — C. g. Jvan Stres 2 gl. — C. g. Marka Vales 2 gl. (Na avstrijski zemlji prosi 15.000 takih revežev pomoči toraj.—)

Domače stvari.

(*Duhovske spremembe.*) — C. g. Anton Franzot gre iz Koprive za vikarja v Corono. — Umril je č. g. France Koron, vikar v Vedrijanu 23. t. m. R. I. P. — 24. 28. in 29. bodo v mašnike posvečeni č. gg. Janez Grusovin (diakon), France Marinič četrtletnika: France Goljevšček, Jožef Leban, Jožef Poljšak, Anton Carl tretjetletniki.

(*Imenovanje.*) — Za svetovalce deželnega šolskega sveta so od cesarja imenovani za dobo prihodnjih 6 let: Gimnazijski katehet in prof. And. Marušič, knjižničar Lovrenc Pertout, gimn. vodja dr. J. Zindler in realk. vodja dr. E. Schreiber. — G. Franc Šuklje pride iz Novega mesta na ljubljansko, g. K. Glasar iz Ptuja na kranjsko gimnazijo.

(*Politično društvo „Gorica“*) je poslalo 26. febr. 1874 v občnem zboru sklenjeno prošnjo za vpeljanje slovenske pripravnice za učiteljice do slavnega ministerstva za uk in bogočastje. Za odlokom dne 10. avg. 1875 dobil je predsednik društva odgovor na odposlano prošnjo tega zapopadka, da se je vstanovila v Gorici zahtevana šola s slovenskim in italijanskim jezikom. Zapopadek dolgega pisanja je enak temu, kar smo v dveh prejšnjih listih o novi šoli poročali. Tu samo konstatujemo, da je ministerstvo po našem društvu sklenjeno peticijo ali prošnjo v prevdarek vzelo in pismeno in dejansko odgovorilo.

Umrli od 14. do 26. avgusta.

Marija Peterne! 22 l. koze. — Janez Paskulat 1 dan, slabost. — Ana Pavlin 3 m. božjast. — Marija Fantuci 24 l. plučnica. — Janez Strgar 6 m. božjast. — Angelina Ferario 74 l. starost. — Anton Batič 4 m. božjast. — Janez Tomšič 64 l. mrtud. — Evgenija Ballaben 6 l. božjast. — Peter Altran 64 l. podagra. — Karol Pegan 8 dni, božjast. — Alojzi Ungaro 3 l. 6 m. croup. — Anton Luvier 58 l. hern. incarceration. — Pavlina Belk 9 m. osepnice. — Evgenija Brumat 5 m. božjast. — Franc Mazza 35 l. jetika. — Ana Doljak 95 l. starost.

OGLAS.

Stariši pozor!

S 16. oktobrom začne tukajšna c. k. pripravnica svoje drugo šolsko leto. Kakor znano, je namen te šole, prevelikemu pomanjkanju ljudskih učiteljev v okoliščini. Do sedaj je moral vsak, kdor je hotel stopiti v učiteljsko izobraževališče, naj manj spodnjo gimnazijo ali realko dovršiti, zdajni tega več treba, ampak popolno zadostuje, da eno leto to pripravnico z dobrim uspehom obiskuje in po prestanem sprejemnem izpitu se sprejme v izobraževališče. Pogoji za sprejem v pripravnico so: 1. dovršeno 14 leto; 2. telesna sposobnost in npravna nepokvarjenost. 3. odpustno spričevalo ljudske ali meščanske šole. Sprejemajo se dečki in deklice in sicer vsak dan od današnjega dne začeni do 16. oktobra ustmeno in pismeno pri podpisnem voditeljstvu. Pridni učenci dobé 50 gl. državne študentske stipendije. Ta šola ni namenjena le za okoličane, ampak ravno tako za Krašovce in Vipavce in sploh za vsacega, kdor se hoče oglasiti. Želeti bi tedaj bilo, da bi se mnogo mladine vdeležilo.

V Proseku, 17. avgusta 1875.

Voditeljstvo c. k. pripravnice.

PRODAJA

pravega domačega vina.

Belo iz Ipave od 10 do 12 gl. vedro
Črno furlansko 14 „ 16 „ „

Dobiva se v drogeriji
Seppenhofer-jevi
na
Travniku

OZNANILLO.

Vodstvo goriške zastavljavnice, ustanovljene po grofu Jožefu Thurn-u, naznanja, da se bodo prodajale na javni dražbi dne 9. septem. 1875 in po tem iste še ne rešene zastave, ki so bile II. četrt leta 1874 (to je: mesca aprila maja in junija 1874) zastavljene.

V Gorici dne 10. avg. 1875.

Vodja:

I. Kumar.

NB. Častita duhovščina se prosi, da bi blagovolila ljudstvu v cerkvi objaviti to dražbo.